

Bartha Lajos – Kajdi László – Varga Lóránt

Valóban felforgatják-e az iparágat a pénzforgalom új szereplői?

Az elmúlt hónapokban több olyan hír is napvilágot látott, amely új pénzforgalmi szolgáltatók feltűnéséről szól. Ilyen volt többek között a Facebook bejelentése a Libra létrehozásáról, amelynek kapcsán számos, a pénzügyi szolgáltatásokat kevésbé ismerők számára nehezebben érthető, fogalom és kifejezés is felmerült. Cikkünk célja, hogy áttekintse, hogy ezen új piaci szereplők megjelenése hogyan formálhatja át a pénzforgalmi piacot globális és nemzeti szinten, továbbá hogyan befolyásolhatja a bankszektor, valamint a lakossági és vállalati ügyfelek életét. Emellett segítünk értelmezni, hogy mi áll a kriptopénz, blockchain, mobiltárca, elektronikus pénz kifejezések mögött. Bár az új szereplők megoldásainak számos egyéb jegybanki (pl. monetáris politikai, pénzügyi stabilitási, digitalizációs) vetülete van, jelen cikkünkben csak a pénzforgalmi szempontokat vizsgáljuk.

Támadnak a fintech cégek, de hogyan?

A fintech kifejezést az elmúlt években egyre gyakrabban használják, de sokszor eltérő tartalommal. Ezért elsőként azt érdemes tisztázni, hogy kik tartozhatnak bele ebbe a kategóriába, mit is értünk fintech alatt? A G20 országok által létrehozott, a nemzetközi pénzügyi stabilitás felett őrködő testület, a Financial Stability Board [definíciója](#) szerint a fintech olyan technológiai innováció, ami új üzleti modelleket, alkalmazásokat, folyamatokat vagy termékeket eredményezhet a pénzügyi szolgáltatások nyújtásánál. Ez alapján tehát fintech-ként jelenhetnek meg a pénzügyi szolgáltatások piacán a hagyományos banki szereplők is, de az olyan ún. „bigtech” cégek is, mint például az Apple vagy a Facebook. A hagyományos bankok új kihívói a pénzügyi szolgáltatások széles körénél próbálnak egyre növekvő piaci részesedést szerezni a régi szereplők rovására, azonban a különböző felmérések és átfogó elemzések¹ alapján az egyik legfontosabb területet a pénzforgalom jelenti. Ennek számos oka van, ilyen például az, hogy a fizetések gyakori, akár napi többszöri lehetőséget jelentenek az interakcióra az ügyfelekkel és mivel ilyen mélyen beépültek az ügyfelek életébe, ezért a felhasználói igény is rendkívül nagy a kényelmes és gyors pénzforgalmi szolgáltatásokra. Ezt az igényt ugyanakkor egészen a közelmúltig a pénzforgalmi

---

¹ Lásd pl. <https://www.pwc.com/gx/en/advisory-services/FinTech/pwc-fintech-global-report.pdf>

infrastruktúrák nem, vagy csak korlátozottan voltak képesek kielégíteni, ezért megjelentek olyan új szolgáltatók – fintech cégek – amelyek a keletkező piaci rést megpróbálták kihasználni. A pénzforgalom fejlődése terén ez alapján – ahogy korábbi [tanulmányunkban](#) már bemutattuk – azonosíthatóak bizonyos fő irányok:

- **Hagyományos infrastruktúrák használata, a korábbiaktól eltérő módon:** A fintech cégek egy része a pénzforgalmi piac kisebb részterületeit támadja, ezek közül a leggyakoribbak a határon átnyúló átutalási szolgáltatások. Ez elsősorban arra vezethető vissza, hogy a hagyományos bankok által kínált nemzetközi átutalások bonyolult folyamatokkal, akár több levelezőbank igénybevételével, napok alatt mennek csak végbe, és ezen indokok miatt jellemzően jóval drágábbak is a belföldi átutalásoknál. Ezt felismerve egyes fintech vállalkozások, mint például a TransferWise gyorsabb és olcsóbb alternatívát nyújtanak a határon átnyúló banki átutalásoknak oly módon, hogy a teljes fizetési folyamatot valójában két belföldi átutalásra bontják fel. Azaz például egy Magyarországról Németországba történő utalás esetében az ügyfél a kívánt összeget elutalja a TransferWise magyar gyűjtőszámlájára, majd a TransferWise a németországi kedvezményezettnek a német gyűjtőszámlájáról utalja át a pénzt szintén belföldi utalás keretében.
- **Innováció a szolgáltatási szint tekintetében:** Szintén gyakran hallani ún. mobiltárcákról, mint amilyen például az Apple Pay, a Samsung Pay vagy a Google Pay amelyeknél a legtöbb esetben a mobilalkalmazásba regisztrált digitalizált kártya segítségével történik a fizetés. Ezekkel a megoldásokkal kapcsolatban elmondható, hogy csak az ügyfélélmény oldaláról jelentenek előrelépést – például egy egyszerű, érintéses mobilfizetés lehetőségének biztosításával – azonban a mögöttes infrastruktúra szempontjából nincs érdemi fejlődés, az továbbra is a már több évtizedes technológián alapuló kártyás fizetési mód.
- **Saját fizetési rendszerek létrehozása, azaz az elektronikus-pénz rendszerek:** A pénzforgalomban jellemzően magasak az új szereplők előtti piacra lépési korlátok, mivel nehéz kellő számú új ügyfelet szerezni, akik révén megfelelő mérethatékonyságot lehet elérni. Leegyszerűsítve a sok ügyfél sok tranzakciót jelent, amelynek révén sokfelé lehet „szétporlasztani” a fizetési rendszerek fejlesztési és működési költségeit, azaz a kezdetben kevés ügyféllel rendelkező új szereplők nem versenyképesek az alacsony költségekkel működő, régóta a piacon lévő vetélytársaikkal. Ezt számos fintech cég oly módon oldotta meg, hogy egyrészt jelentős ügyfélbázist épített magának más szolgáltatásokból

(online kereskedelem, üzenetküldés stb.), másrészt saját zárt elektronikus-pénz rendszereket fejleszt. Ilyen például a kínai WeChat fizetési megoldása, a magyar Barion vagy a PayPal is. Közös jellemzője ezeknek a megoldásoknak, hogy sok szempontból rendkívül innovatívak, azonnali fizetési élményt képesek nyújtani, ugyanakkor nem átjárhatóak, azaz nem lehet egyik rendszerből a másikba utalni és az elektronikus-pénz számlát is rendszeresen fel kell tölteni kártyás vagy átutalási tranzakciókkal. Ezek a megoldások elsősorban azokban az esetekben működőképesek, amikor a korlátozott piaci verseny miatt csak 1-2 főbb szolgáltató elérhető, mint például Kínában. Ugyanakkor, ha valós piaci verseny van, azaz számos elektronikus-pénz szolgáltató elérhető, akkor az inkább a pénzforgalom széttöredezettségéhez vezethet: egyszerre több ilyen rendszerben is számlát kell nyitnia az ügyfeleknek és azok között meg kell osztaniuk a rendelkezésükre álló összegeket.

- **Virtuális pénzek:** Szintén népszerű témát jelentenek az ún. virtuális pénzek, mint például a bitcoin. Ezek olyan, a hagyományos pénzforgalmi infrastruktúrától független rendszerek, melyek jellemzően decentralizáltak, azaz nincs központi irányító szereplő vagy hatóság. Az ebből következő visszaélési kockázatokat azzal próbálják kezelni, hogy a hálózat tagjai együttesen validálják az egyes tranzakciókat. Az egyes tranzakciókat jellemzően egymás után csatolják (ún. „blokklánc”), amelyekből visszakövethető az egyes szereplők tranzakciós története. Ugyanakkor a szereplők jellemzően anonimak maradnak, ami egyrészt pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási szempontokból jelent kiemelt kockázatot. A központi szereplő hiánya emellett számos további problémát is felvet, mint például a fogyasztóvédelem hiánya. A legnagyobb akadály ezen pénzek elterjedésének azonban az, hogy a központi szereplő hiánya miatt hatékony monetáris politika sem valósítható meg, ami rendkívül jelentős értékbeni volatilitást eredményez. Ez pedig a pénz alapvető funkcióinak (értékmérés, fizetési eszköz) betöltését nem teszi lehetővé.
- **A hagyományos infrastruktúrák megújítása az azonnali fizetéssel:** A fenti leírásokból már kiderülhetett, hogy a jelenlegi fintech fizetési szolgáltatások túlnyomó többsége nem jelent átfogó megoldást a pénzforgalom problémáira. Ezért is indult el számos országban, így Magyarországon is az azonnali fizetések bevezetése. Ez nem csupán felgyorsíthatja a jelenlegi átutalásokat, de a készpénzhez hasonló azonnali teljesülés és folyamatos rendelkezésre állás révén bármilyen fizetési helyzetben potenciálisan használhatóvá teszi azokat. A

mögöttes infrastruktúra alapvető átalakítása egyúttal kinyitja a lehetőséget a piaci innováció előtt is, számos kiegészítő szolgáltatás és funkció (átutalás alapú mobilfizetések, pénzküldés telefonszámra stb.) építhető az azonnali fizetés alapjaira. Így nem egymással párhuzamosan működő zárt rendszerek jönnek létre, hanem átjárható módon bárki elérhetővé válik, aki rendelkezik bankszámlával. A hagyományos infrastruktúrák fejlesztése ezáltal mind a hagyományos banki szereplők, mind az új fintech kihívók számára tartogat üzleti lehetőségeket, különösen, hogy az új európai pénzforgalmi szabályozás révén megjelenhetnek az új típusú fizetéskezdeményezési és számlainformációs szolgáltatók.

Hol helyezkedik el a Facebook Libra ezen a pénzforgalmi térképen?

Ahogy az a fentiekből is nyilvánvaló, a pénzforgalmi szolgáltatások számos különböző fizetési mód, szereplő és folyamatlépés útján nyújthatók, azaz az alkalmazott bonyolult megoldások miatt nem minden esetben lehetséges egyértelmű besorolásuk a felsorolt kategóriákba. Ugyan a Facebook Libra-val kapcsolatban egyelőre csak korlátozott, nem kellően részletes információk állnak rendelkezésre, mégis érdemes néhány főbb jellemzőt kiemelni:

- Bár a közzétett leírások „blokkláncot használó” „kriptodevizaként” hivatkoznak rá, fontos látni, hogy a legismertebb virtuális pénzhez, a bitcoin-hoz képest alapvető eltérések vannak. Egyrészt a bitcoin-nal ellentétben a használt hálózat zárt, egy néhány szereplőből álló központi testület határozza meg a működési szabályokat, azaz van bizonyos fokú központi irányítás. Másrészt a blokklánc alapvetően csak az alkalmazott technológiára utal, de egy ilyen zárt rendszer elképzelhető akár a hagyományos módon is, azaz ha minden felhasználónak egyszerűen számlát vezetnek egy központi rendszerben.
- Ahogy az a fentiekből és a Libra leírásából is kiderül, a bitcoin-hoz hasonló virtuális pénzek egyik nagy hátránya a jelentős árfolyamvolatilitás, ami egyrészt a spekulációs célú kereslet, másrészt az előre meghatározott pénzkínálat következménye. A forgalomban lévő bitcoin-mennyiség egy előre meghatározott algoritmus szerint emelkedik, azaz nem a gazdaság pénzkeresleti igényére reagálva. Ezt próbálják kiküszöbölni az ún. „stablecoin”-ok, hozzákötve a virtuális pénz értékét valamilyen más pénzügyi eszközhöz, például valamely ország törvényes fizetőeszközeként funkcionáló, jegybanki kibocsátású pénzhez. A bizonyos szempontból szintén önálló, zárt rendszernek tekinthető elektronikus-

pénz rendszerek esetében szintén egyértelmű a kibocsátott elektronikus pénz és a szuverén devizák közötti megfeleltetés, azaz az elektronikus pénz értéke hozzá van kötve egy (vagy több) jegybanki kibocsátású pénzhez. A Libra értéke a leírások alapján egy több devizából és egyéb pénzügyi eszközből álló kosárhoz lesz kötve, ami biztosítaná, hogy ne léphessenek fel jelentős árfolyam-ingadozások.

- A szolgáltatási szinten a Libra-t a felhasználók mobiltárcákban kezelhetik majd a jelenlegi elképzelések szerint, amelyeket tárcaszolgáltatók biztosítanak majd. A Facebook saját tárcaszolgáltatása a Calibra lesz, ezen keresztül tudnak például Libra-val fizetni a felhasználók, továbbá a Messenger, valamint a WhatsApp üzenetküldő okostelefonos alkalmazásokba is integrálásra kerül majd. Ezzel a megoldással elsősorban a kínai WeChat mobilalkalmazás példája lebeghet a Facebook fejlesztők szeme előtt, amely a kommunikációs szolgáltatások révén megszerzett több százmilliós ügyfélkörre építve bővítette szolgáltatási körét többek között fizetési (pénzküldési) funkciókkal. Jelentős különbség ugyanakkor a WeChat-hez képest, hogy míg a kínai megoldás gyakorlatilag csak Kínán belül érhető el, addig a Facebook tervei globálisak, országhatárokon – és szabályozói fennhatóságokon – átívelve. Fontos az is, hogy a fizetési funkció a Messengerben valójában nem új, azonban a korábban alkalmazott kártya-alapú pénzküldés nem tett lehetővé azonnali fizetéseket, az ebből fakadó korlátokat pedig kezelni kellett.
- A fentiekből már talán az is világossá vált, hogy még számos kérdés pénzforgalmi szempontból is tisztázandó a Facebook bejelentése után. Ilyen például, hogy hogyan lesz megoldva a bankoknál jelenleg is kötelező ügyfélazonosítás, valamint a pénzmosás- és terrorizmusfinanszírozás megelőzésével kapcsolatos szűrés. Felmerül továbbá, hogy amennyiben valóban az a cél, ami a Facebook kommunikációjában megjelenik, hogy a banki kapcsolattal nem rendelkezők elektronikus fizetési szolgáltatásokat vehessenek igénybe (financial inclusion), akkor az egyúttal azt is jelentené, hogy olyan széleskörű fiókhálózatot kell kiépíteni, ahol készpénz ellenében is lehetőség van Libra-t vásárolni. Kérdés, hogy ki fog ilyen hálózatot üzemeltetni olyan helyeken, ahol üzletileg eddig sem volt gazdaságos széleskörű pénzforgalmi infrastruktúra kiépítése. Ennek hiányában pedig csak azok fognak majd hozzáférni a Libra-hoz, akik rendelkeznek fizetési számlával, illetve kártyával, hogy fel tudják tölteni az egyenlegüket a rendszerben, így megkérdőjeleződhet a financial inclusion célkitűzés

teljesíthetősége. A pénzforgalom hosszútávú fejlődését is befolyásolhatja emellett az, hogy a Facebook fizetési megoldása milyen hatással lesz a piaci versenyre a pénzforgalomban. A globális, több milliárdos ügyfélkörrel és saját zárt fizetési rendszerrel rendelkező szereplő megjelenése ugyanis az eddigi, versenyt serkentő szabályozói törekvésekkel gyökeresen ellentétes lehet.

Mi a jegybankok feladata a fizetési megoldások jövőbeni fejlesztésénél?

Ahogy az a fentiekből is látható a pénzforgalom területén különösen jelentős az új, nem-banki fintech szereplők megjelenése, amelyek számos módon próbálnak új ügyfeleket szerezni. Ezt a folyamatot pedig nagyban támogatja az az erősödő ügyfélelvárás, hogy a mai digitális korban az ügyek túlnyomó többségéhez hasonlóan a fizetési tranzakciókat is le lehessen bonyolítani azonnal, bármely nap bármely órájában, akár egy mobil eszköz használatával is. Tehát mind a kínálati, mind a keresleti oldal felől nagy a nyomás az innovatív fizetési megoldások terén, ebben a helyzetben pedig a jegybankoknak is kiemelt szerepe van. A közjó szempontjából ugyanis egyrészt nyilvánvalóan cél a fogyasztói igények minél magasabb szintű kielégítése, azaz, hogy a lehető legtöbb helyen lehessen – a készpénzzel versenyképes – elektronikus fizetési módokat használni. Ugyanakkor mindezt oly módon kell megoldani, ami piaci szempontból is optimális, azaz erősödik a verseny, és nem jönnek létre zárt, monopol megoldások.

Mindezeket a legtöbb országban – így Magyarországon is – oly módon próbálják kezelni a jegybankok, hogy támogatják a hagyományos fizetési infrastruktúrák megújítását jelentő azonnali fizetések bevezetését és elterjedését. Ez a támogatás számos módon megvalósulhat: elképzelhető pusztán koordinatív jegybanki szerep, ami a piaci szereplők kezdeményezésére létrejövő fejlesztések megvalósulását támogatja. Sok országban a központi bank kezdeményezőként lép fel, azaz nem már meglévő piaci kezdeményezéseket támogat, hanem ösztönzi a piaci szereplőket az új szolgáltatás bevezetésére, például új központi infrastruktúra elérhetővé tételével és egységes működési szabályok kialakításával. A Magyar Nemzeti Bank ennél határozottabban, szabályozóként lépett föl, felismerve azt, hogy a fejlesztések elmaradása az ország nemzetközi versenyképességének romlását is jelentené középtávon. Ezért a hazai pénzforgalmi szolgáltatók számára rendeleti úton került előírásra az azonnali fizetések alapszolgáltatásként történő nyújtása. Az azonnali fizetés bevezetése lehetőséget ad arra, hogy a fentiekben megfogalmazott célokkal összhangban a közeljövőben olyan bármikor eltérhető, azonnal teljesülő fizetési szolgáltatások álljanak az

ügyfelek rendelkezésére, amelyek átjárhatóak, vagyis használhatóságukat nem korlátozza, ha a fizető fél és a kedvezményezett eltérő pénzforgalmi szolgáltató ügyfele.

Ez az új infrastruktúra egyúttal a jelenlegi, hagyományos banki szereplők számára is üzleti lehetőségeket tartogat, amelyek a korábbiaknál is erősebb versenyre kell, hogy készüljenek. Míg az olyan megoldások, mint az Apple Pay vagy Google Pay alapvetően csak a szolgáltatási szinten jelentik új szereplők belépését, a saját globális rendszerek, mint a tervezett Libra már a teljes fizetési folyamat kiszervezését jelenthetik hosszú távon. Korábban a fintech kihívók jellemzően kisebb vállalkozásként indultak, melyekkel szemben a bankok élvezhették a meglévő nagyfokú bizalmat a fogyasztók részéről. Azonban a bigtech cégek, mint az Apple vagy Facebook belépésével a fizetési piacra a hagyományos szereplők olyan versenytársakat kaphatnak, amelyeknek már más szolgáltatásokból származóan széles ismertsége és ügyfélkörre van, emellett rendkívül tőkeerősek, ezért valószínűleg lényegesen nagyobb kihívást jelentenek. A bigtech szereplők tehát fejlesztésekre ösztönözhetik a bankokat, ehhez pedig kiváló alapot jelenthet az azonnali fizetési infrastruktúra, ami nem csupán a fizetések valós idejű lebonyolítását, de olyan további funkciókat is támogat (másodlagos számlaazonosítók, fizetési kérelem), amelyekkel magasabb szolgáltatási szintet érhetnek el. Azaz hamarosan a banki szereplők esetében is lehetővé válik a telefonszámra vagy email-címre utalás, ami korábban csak egyes korlátozott ügyfélkörrel rendelkező fintech szereplők esetében volt elérhető.

Jegybanki szempontból az infrastruktúra biztosítása mellett lényeges azonban az is, hogy az új szereplők esetében is megfelelő szabályok és ellenőrzés védje az ügyfelek érdekeit. A bankokra eddig is rendkívül szigorú szabályozási követelmények vonatkoznak, az új európai PSD2 pénzforgalmi rendelet pedig a nem-banki szereplők biztonságos működését is lehetővé teszi majd. Ugyanakkor a Facebook Libra-hoz hasonló globális fizetési rendszerek megjelenése a jegybankokat, illetve a szabályozó és ellenőrző hatóságokat is kétségtelenül új kihívások elé állítja majd a pénzforgalom területén is.

Ez a kihívás azonban nem csupán szabályozási-ellenőrzési szempontból merülhet fel. Ahogy azt bemutattuk, a közjó szempontjából az az optimális, ha a fogyasztói elvárások oly módon teljesülnek, hogy a pénzforgalmi verseny közben erősödik. Ebből a szempontból is kockázatként merülhet fel a globális, nagy ügyfélbázissal rendelkező új szolgáltatók megjelenése, mivel egy olyan zárt rendszerbe terelhetik az ügyfeleket, amelyből a hálózati hatás miatt kényelmetlen lesz kimaradni. Leegyszerűsítve, ha

tízből kilenc ismerősünk már csak a Facebooknál vezetne számlát, akkor nagyban nehezítené a személyek közötti fizetéseket, ha épp mi maradnánk ki ebből a rendszerből. Ugyanakkor a Facebook Libra-hoz hasonló zárt rendszerekben már csak egy szereplő határozza meg a feltételeket – például emeli a díjakat – és éppen az előbb említett hálózati hatás miatt már rendkívül nehéz szolgáltatót váltani egy ilyen helyzetben. Ezért a jegybankoknak szem előtt kell tartaniuk, hogy a bigtech szereplők megjelenése ne vezessen a közjó szempontjából nem optimális, korlátozott versennyel járó piaci szerkezethez. Ez ugyanis hosszabb távon már nem csupán a pénzforgalmat, de más pénzügyi szolgáltatásokat is érinthet akkor, ha a kezdeti számlavezetési és pénzküldési funkciók után hitelezési vagy befektetési tevékenységekkel is elkezdnek foglalkozni ezek az új szereplők.

„Szerkesztett formában megjelent a [portfolio.hu](https://www.portfolio.hu) oldalon 2019. október 4-én.”